

ใบความรู้ เรื่อง พระไตรปิฎก

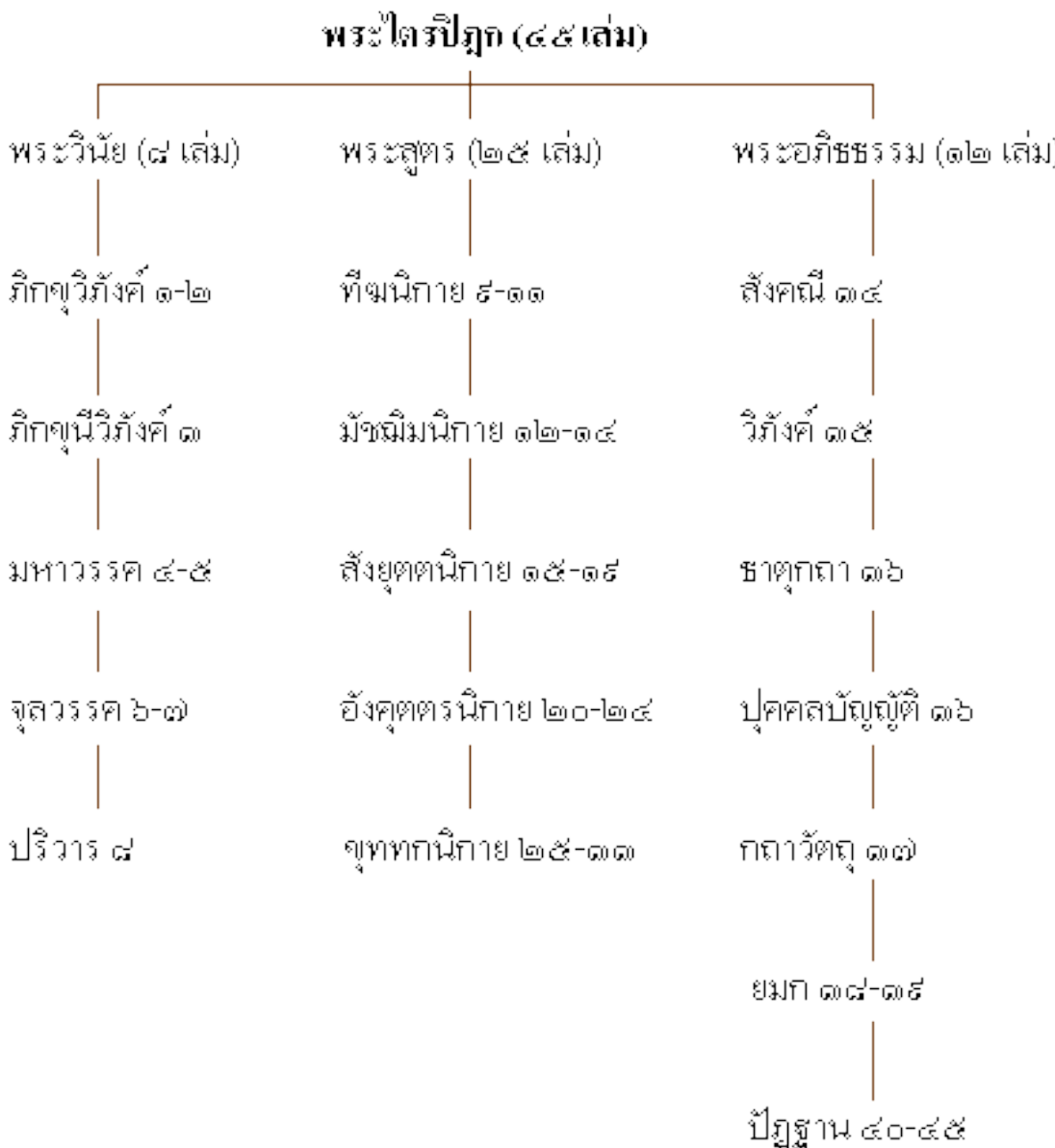
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส ๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

พระไตรปิฎก แปลตามศัพท์ ว่า กระดาษ หรือตะกร้า เป็นคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาที่รวบรวมพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

โครงสร้างพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎก ๔๕ เล่มดังกล่าวมามีสาระสำคัญ โดยเรียงลำดับเล่มดังต่อไปนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) : ๒๕๔๓ : ๗๕-๙๓) ดังแผนผังมโนทัศน์ต่อไปนี้

แผนผังมโนทัศน์แสดงโครงสร้างพระไตรปิฎก

๑. พระวินัยปิฎก

ประมวลพุทธพจน์หมวดพระวินัย คือพุทธบัญญัติเกี่ยวกับ ความประพฤติ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ แบ่งเป็น ๕ คัมภีร์ (เรียกย่อหรือหัวใจว่า อา ปา ม จู ป)* จำนวน ๘ เล่ม

๒. พระสุตตันตปิฎก

ประมวลพุทธพจน์หมวดพระสุตตร คือ พระธรรมเทศนา คำบรรยายหรืออธิบายธรรมต่าง ๆ ที่ตรัสยกย่องให้เหมาะกับบุคคลและโอกาส ตลอดจนจบทพระพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวทั้งหลายที่เป็นชั้นเดิมในพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น ๕ นิกาย (เรียกย่อหรือหัวใจว่า ที. ม. สัง. อัง. ข.) ๒๕ เล่ม

๓. พระอภิธรรมปิฎก

ประมวลพุทธพจน์หมวดพระอภิธรรม คือหลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นเนื้อหาริชาล้วน ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเหตุการณ์ แบ่งเป็น ๗ คัมภีร์ (เรียกย่อหรือหัวใจว่า ส วิ ธา ปุ ก ย ป) ๑๒ เล่ม

ความสำคัญของพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกมีความสำคัญและคุณค่าสำคัญหลายประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๓: ๖๘-๗๑) ได้แก่ ดังนี้

๑. พระไตรปิฎกเป็นที่รวมไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ อันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ตรัสไว้เอง ซึ่งตกทอดมาถึงสมัยพวกเรา ทำให้เรารู้จักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจากพระไตรปิฎกเป็นสำคัญ

๒. พระไตรปิฎกเป็นที่สถิตของพระศาสดาของพุทธศาสนิกชน เพราะเป็นที่บรรจุพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ให้เป็นศาสดาแทนพระองค์ เราจะเฝ้าหรือรู้จักพระพุทธเจ้าได้จากพระดำรัสของพระองค์ที่ท่านรักษากันไว้ในพระไตรปิฎก

๓. พระไตรปิฎกเป็นแหล่งต้นเดิมของคำสอนในพระพุทธศาสนา คำสอน คำอธิบาย คัมภีร์ หนังสือตำรา ที่อาจารย์และนักปราชญ์ทั้งหลายพูด กล่าวหรือเรียบเรียงไว้ที่จัดว่าเป็นของในพระพุทธศาสนา จะต้องสืบขยายออกมาและเป็นไปตามคำสอนแม่บทในพระไตรปิฎก ที่เป็นฐานหรือเป็นแหล่งต้นเดิม

๔. พระไตรปิฎกเป็นหลักฐานอ้างอิงในการแสดงหรือยืนยันหลักการที่กล่าวว่า เป็นพระพุทธศาสนา จะเป็นที่น่าเชื่อถือหรือยอมรับได้ด้วยดี เมื่ออ้างอิงหลักฐานในพระไตรปิฎก ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานอ้างอิงชั้นสุดท้ายสูงสุด

๕. พระไตรปิฎกเป็นมาตรฐานตรวจสอบคำสอนในพระพุทธศาสนา คำสอนหรือคำกล่าวใด ๆ ที่จะเป็นถือว่าเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาได้ จะต้องสอดคล้องกับพระธรรมวินัยซึ่งมีมาในพระไตรปิฎก (แม้แต่คำหรือข้อความในพระไตรปิฎกเอง ถ้าส่วนใดถูกสงสัยว่าจะแปลกปลอม ก็ตรวจสอบด้วยคำสอนทั่วไปในพระไตรปิฎก)

๖. พระไตรปิฎกเป็นมาตรฐานตรวจสอบความเชื่อถือและข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ความเชื่อถือหรือข้อปฏิบัติตลอดจนพฤติกรรมใด ๆ จะวินิจฉัยว่าถูกต้องหรือผิดพลาดเป็นพระพุทธศาสนาหรือไม่ ก็โดยอาศัยพระธรรมวินัยที่มีมาในพระไตรปิฎกเป็นเครื่องตัด

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ การศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกจึงเป็นกิจสำคัญยิ่งของชาวพุทธ ถือว่าเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา หรือเป็นความดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนากล่าวคือ ถ้ายังมีการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติ พระพุทธศาสนาก็ยังดำรงอยู่ แต่ถ้าไม่มีการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก แม้จะมีการปฏิบัติก็จะเป็นไปตามหลักการของพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาก็จะไม่ดำรงอยู่คือจะเสื่อมสูญไป นอกจากความสำคัญในทางพระพุทธศาสนาโดยตรงแล้วพระไตรปิฎกยังมีคุณค่าที่สำคัญในด้านอื่น ๆ อีกมาก โดยเฉพาะ

๑. เป็นที่บันทึกหลักฐานเกี่ยวกับลัทธิ ความเชื่อถือ ศาสนา ปรัชญา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เรื่องราว เหตุการณ์ และถิ่นฐาน เช่น แวนแคว้นต่าง ๆ ในยุคอดีตไว้เป็นอันมาก

๒. เป็นแหล่งที่จะสืบค้นแนวความคิดที่สัมพันธ์กับวิชาการต่าง ๆ เนื่องจากคำสอนในพระธรรมวินัยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวโยง หรือครอบคลุมถึงวิชาการหลายอย่าง เช่น จิตวิทยา กฎหมาย การปกครอง เศรษฐกิจ เป็นต้น

๓. เป็นแหล่งเดิมของคำศัพท์บาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทย เนื่องจากภาษาบาลีเป็นรากฐานสำคัญส่วนหนึ่งของภาษาไทย การศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกจึงมีอุปการะพิเศษแก่การศึกษาภาษาไทย

ใบงานที่ ๑

เรื่อง พระไตรปิฎก

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส ๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำตัวเลขหน้าข้อความด้านล่างมาใส่ในช่องว่างใต้โครงสร้างพระไตรปิฎกให้สัมพันธ์กัน

พระวินัยปิฎก

พระอภิธรรมปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

๑. ชาวบ้านเฝ้าติดตามพฤติกรรมเจ้าอาวาส ทราบว่าเอาผู้หญิงขึ้นไปนอนบนกุฏิในตอนกลางคืน
๒. วิไลต้องการทำรายงานเกี่ยวประวัติความเป็นมาของกฐินและพิธีถวายกฐินที่ถูกต้อง
๓. กำนันแสวงหาเข้าร่วมโครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๔. เสาวลักษณ์ต้องการศึกษาพุทธศาสนสุภาษิตเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๕. สิทธิชัยต้องการศึกษาเรื่องของอริยสัจ ๔ เพื่อเตรียมสอบปลายภาค
๖. นิพนธ์ต้องการค้นหาพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ และข้อธรรมที่เรียกว่า “สังยุตต์”
๗. คัมภีร์ที่รวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในส่วนที่เป็นพระธรรมเทศนาที่พระองค์ตรัสไว้กับบุคคลต่าง ๆ
๘. ชาญชัยสงสัยการบวชเป็นพระภิกษุของเณรทองคำ
๙. สุนิย์มีข้อสงสัยทำไมในปัจจุบันไม่มีภิกษุณี จึงทำให้ต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของภิกษุณี
๑๐. ข้อสงสัยของครูชาติชายทำไมจึงจัดหมวดธรรมเป็น ธรรมที่ควรรู้ ธรรมที่ควรละ ธรรมที่ควรบรรลุ ธรรมที่ควรเจริญ
๑๑. ชั้นธ อายุตนะ ธาตุ สัจจะ อินทรีย์ เกี่ยวกับบุคคล
๑๒. คำถามคำตอบในหลักธรรม ๕๐๐ ข้อ เกี่ยวกับความเห็นในนิกายต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา ๑๘ นิกาย เพื่อเป็นต้นตอสิ้นพระธรรม
๑๓. หมวดรวบรวมข้อหลักธรรมเบ็ดเตล็ด
๑๔. เรื่องการทำสังคายนารั้งที่ ๑ และการทำสังคายนารั้งที่ ๒
๑๕. ว่าด้วยการจำพรรษา อุโบสถและปวารณา

ใบงานที่ 2

เรื่อง ธรรมคุณ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส 22101 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ธรรมคุณ หมายถึง

2. บทสรรเสริญพระธรรมคุณ 6

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม หมายถึง

สันติภูริฎุ หมายถึง

อะกาลิโก หมายถึง

เอหิแปฐิโก หมายถึง

โอปะนะยิโก หมายถึง

ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ หมายถึง

3. บทสรรเสริญพระธรรมคุณ 6 มีประโยชน์อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนมีแนวทางการนำประโยชน์จากบทสรรเสริญพระธรรมคุณ 6 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ใบงาน

เรื่อง สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) หลักกรรม อกุศลกรรมบถ 10 และอบายมุข 6

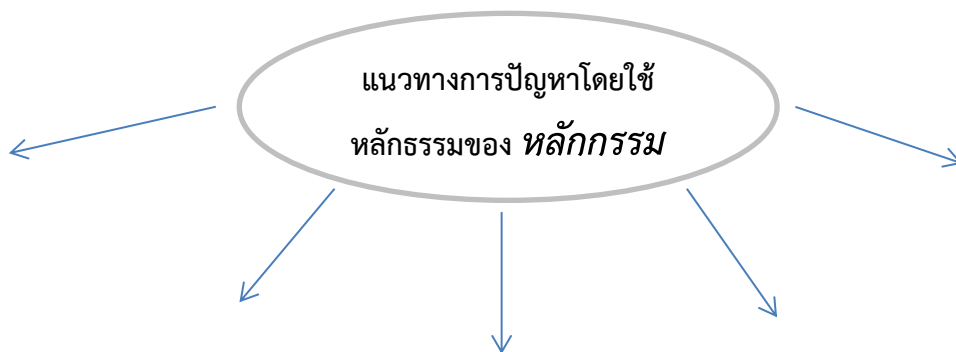
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส22101 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มที่ 1

ปัญหาในสังคมไทย

เรื่อง.....

กลุ่มที่ 2

ปัญหาในสังคมไทย
เรื่อง.....

กลุ่มที่ 3

ปัญหาในสังคมไทย
เรื่อง.....

